

צוות מעקב התנחלויות, פברואר 2024

שנת 2023 בגדה המערבית הייתה אחת השנים הקשות ביותר לפתרון שתי המדינות בין ישראל לפלסטינים. בשביל מפעל ההתנחלויות היתה זו השנה הטובה ביותר מאז הסכמי אוסלו. כינונה של ממשלת נתניהו בדצמבר 2022 יצרה תנאים חסרי תקדים לפיתוח התנחלויות, החל מקידום תוכניות בניה, אכיפה מינימלית של בניה בלתי חוקית של מתנחלים, תקציבי עתק, ובעיקר תמיכה פוליטית כמעט בלתי מסויגת במתנחלים לרבות מקרים של אלימות נגד פלסטינים.

ממצאים עיקריים:

- א. הקמת מאחזים חדשים וגירוש קהילות פלסטיניות – מספר שיא של 26 מאחזים חדשים שהוקמו השנה. במקביל 21 קהילות פלסטיניות גורשו מבתיהן.
- ב. קידום תכניות בניה – מספר שיא של 12,349 יחידות דיור שקודמו בהתנחלויות.
- ג. הכשרת מאחזים לא חוקיים – 15 מאחזים עברו שלב בדרך להכשרה.
- ד. שינויים מבניים ומינהליים לעבר סיפוח השטחים
- ה. פיתוח וקידום כבישים – הקצאה של כ-3 מיליארד לכבישים בהתנחלויות, שמהווים כ-20% מההשקעה הממשלתית בכבישים.

א. **הקמת מאחזים חדשים וגירוש קהילות פלסטיניות** - בשנת 2023 הקימו מתנחלים לפחות 26 מאחזים לא חוקיים חדשים, לפחות עשרה מהם בזמן המלחמה מאז 7/10/23, ולפחות 18 מהם הם מאחזים חקלאיים ("[חנות חקלאיות](#)"). מדובר בכמות שיא מאז החלה תופעת המאחזים תחת ממשלת נתניהו בשנת 1996. בנוסף הקימו מתנחלים [התנחלות חדשה בתוך העיר חברון](#) כשנכנסו להתגורר באחד הבתים הנטושים בעיר.

נציין כי שנות השיא בהקמת המאחזים עד כה היו שנות האינתיפאדה השנייה, ונדמה שמתנחלים יודעים לנצל היטב את זמני המלחמה, כשהמאמצים הבטחוניים מופנים להגנת

ישראל, כדי לקבוע עובדות מדיניות בשטח. האכיפה של המינהל האזרחי נגד הבניה הלא חוקית במאחזים, שהיתה ממילא חלשה ביותר, כמעט ולא התקיימה בשנה החולפת תחת ממשלת נתניהו-סמוטריץ ומתנחלים הקימו מאחזים באין מפריע.

בנוסף, [מתנחלים פרצו עשרות דרכים חדשות](#) במהלך המלחמה בכל רחבי הגדה המערבית. דרכים אלו מאפשרות להם להשתלט על שטחים נוספים ולהרחיק רועים וחקלאים פלסטינים מהסביבה.

בקשר ישיר להקמת המאחזים, כ-1,345 פלסטינים נאלצו לעזוב את ביתם בעקבות התקפות אלימות של מתנחלים, כך [לפי נתוני בצלם](#). 21 קהילות פלסטיניות גורשו ונעקרו, [16 מתוכן במהלך המלחמה](#) מאז 7/10/23 ו-5 קהילות לפניה, ועוד עשרות משפחות נוספות גורשו מקהילות שנתרו במקומן. כמעט בכל המקרים מדובר במקומות שסמוך להם הוקמו לאחרונה [מאחזים חקלאיים](#), שתושביהם רואים לעצמם מטרה לגרש פלסטינים מהסביבה ומרבים להתעמת, לאיים ולתקוף חקלאים ורועים פלסטינים.

הקמת מאחזים חדשים
וגירוש קהילות פלסטיניות

26

מספר נויא עול
מאחזים חדשים
שהוקמו השנה.

21

גירוש 21
קהילות פלסטיניות
מבתיהן.

שלום עכשיו

רשימת המאחזים שקמו ב-2023:

חוות מצפה דני	חוות שבו	גבעת הקטורת	אור מאיר	חוות נגוהות צפון
בתיר מערב	חוות שעורים	עשהאל צפון	שדה יהונתן	חוות מעון הישנה
מגדלים צפון	יחיש ציון	בקעות דרום	גיתית דרום	חוות נחל מכוך
נווה ארז דרום	סוסיא דרום	חוות בר	חוות אביחי	מבואות יריחו מערב
משואה מערב	אביגיל מזרח	תקוע ו'	חוות אוחנה	מעלה אפרים דרום-מזרח
				הר כנוב צפון

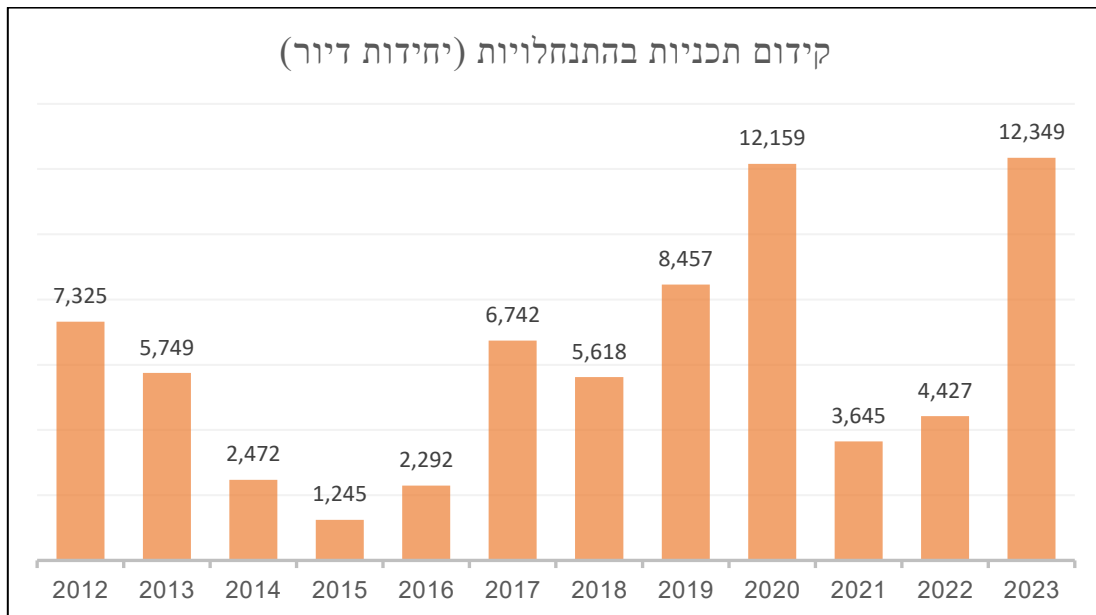

המאחז ממזרח לאביגיל

המאחז תקוע ו'

ב. קידום תוכניות בניה בגדה המערבית (ללא מזרח ירושלים) - בשנת 2023, ממשלת ישראל קידמה תוכניות לבניית 12,349 יחידות דיור (יח"ד) בהתנחלויות בגדה המערבית. תוכניות אלה אושרו להפקדה או למתן תוקף. להערכת שלום עכשיו מדובר בשיא שנתי לפחות מאז הסכם אוסלו. בנוסף, פרסם משרד השיכון מכרזים חדשים ל 1,289 יח"ד בגדה המערבית. במהלך חודש יוני, פורסמה להפקדה תכנית להקמת אזור תעשייה ענק של כ-2,700 דונם מדרום לקלקיליה, [אזור תעשייה שער השומרון](#).

ג. הכשרת מאחזים – 15 מאחזים לא חוקיים עברו שלב בדרך להכשרתם ולהפיכתם להתנחלויות "חוקיות". ב-12/2/23 החליט הקבינט המדיני-בטחוני על הקמת 9 התנחלויות חדשות בשטחים, שמהווים הכשרה של 10 מאחזים לא חוקיים ([ראו פירוט כאן](#)). בנוסף, קידמה הממשלה תכניות להכשיר חמישה מאחזים כ"שכונות" של התנחלויות קיימות ([ראו הרחבה](#))

[כאן](#)). מזכיר כי כל ההתנחלויות אינן חוקיות לפי הדין הבינלאומי, אך מדינת ישראל קבעה כללים לפיהם התנחלויות יכולות להיחשב חוקיות לפי הכללים הישראליים. לרשימת המאחזים שהוכשרו בשנת 2023 ראו נספח א'.

המאחז גבעת הראל

ד. שינויים מבניים ומינהליים לעבר סיפוח השטחים

מינוי "שר לענייני התנחלויות" במשרד הביטחון – השר בצלאל סמוטריץ מונה לשר במשרד הביטחון והקים תחת סמכותו את "מינהלת ההתיישבות", גוף אזרחי-ממשלתי שנועד לנהל את כל היבטי החיים בהתנחלויות. חשוב לציין כי כדי להימנע מסיפוח וקיפוח האוכלוסיה הפלסטינית, ניהול שטח כבוש אמור להיעשות על ידי הצבא, ולכן עד כה היה המינהל האזרחי בצה"ל אחראי על החיים האזרחיים בגדה המערבית. הקמת מינהלת ההתיישבות ע"י ממשלת נתניהו מהווה למעשה סיפוח של השטחים והכפפת ניהול החיים בשטחים לאינטרסים הישראליים בלבד. [להרחבה ראו כאן](#).

ביטול מעורבות הדרג המדיני בקידום התנחלויות – ב-18/6/23 החליטה הממשלה על ביטול הצורך באישור הדרג המדיני לפני קידום תכניות בניה בהתנחלויות. המשמעות היא שהממשלה משאירה בידי מתנחלים ופקידים את הכוח לקבוע עבור מדינת ישראל את מדיניות ההתנחלות שלה, בהתעלם משיקולים בטחוניים ומדיניים, ובכך מנסה הממשלה להתנער מאחריות לקידום ההתנחלויות. השר סמוטריץ קיבל את הסמכויות הבלעדיות להנעת בניה בהתנחלויות (הרשאה לתכנון), ללא אישור נוסף מהממשלה, וכל שאר הליכי התכנון וקידום הבניה נותר בידי פקידי המינהל האזרחי והמתנחלים. [להרחבה ראו כאן](#).

פוליטיזציה של מועצת התכנון – הממשלה יזמה שינוי חקיקה בשטחים לפיו [מונה נציג של משרד ההתיישבות](#) כחבר במועצת התכנון העליונה (מת"ע) במינהל האזרחי. מת"ע היא גוף שאמור להיות גוף תכנוני מקצועי, המורכב מאנשי מקצוע מומחים בהיבטים השונים של התכנון, ששוקלים את כל ההיבטים התכנוניים של קידום תכניות בניה למתנחלים ולפלסטינים בשטחים. כחלק מתהליך הסיפור, מתמנה לראשונה לגוף הזה נציג שאינו מחוייב לשיקולים מקצועיים אלא לשיקולים פוליטיים של השר. [להרחבה ראו כאן](#).

ביטול חוק ההתנתקות - אחד החוקים הראשונים שהעבירה הכנסת אחרי כינון הממשלה היה [התיקון לחוק ההתנתקות](#). המשמעות היא שבוטל האיסור על אזרחים ישראלים לשהות באזורים שמהן נסוגה ישראל במסגרת ההתנתקות ב-2005. ביטול החוק איפשר לממשלה [להתיר למתנחלים להישאר במאחז חומש](#) אחרי שבמשך שנים שהו בו באופן לא חוקי ומנעו באלימות מבעלי קרקעות פלסטינים להגיע לאדמותיהם. במהלך המלחמה, החלה הממשלה גם [בהליך הרשמי להכשרת המאחז](#) ולהקמת התנחלות בשטח. [להרחבה ראו כאן](#).

ה. פיתוח כבישים

באפריל 2023 חתמו משרד האוצר ומשרד התחבורה על [תכנית תקציבית למשרד התחבורה לשנים 2023 – 2024](#). מתוך כ-16.5 מיליארד ש"ח שהוקצו לפיתוח כבישים, **קרוב ל-4**

מיליארד (3,898 מיליון) יועדו לכבישים בהתנחלויות. כלומר כ-24% מתקציב הכבישים של ישראל יועד לפיתוח ההתנחלויות.

לרשימת ההתפתחויות בכבישים בשנת 2023 – ראו נספח ב'.

הכבישים הם המפתח לפיתוח ההתנחלויות והבנייה המאסיבית של כבישים מהירים עלולים להביא להכפלת מספר המתנחלים בשנים הבאות. כך למשל, **פתיחת כביש ליברמן** ממזרח לבית לחם, הביאה בשעתו להכפלת מספר המתנחלים שלאורכו בתוך פחות מעשר שנים. יש לציין כי בינואר 2024 אישרה הממשלה קיצוץ בתקציב לשנת 2024, ולפי טיוטת הקיצוץ בכבישים, הכוונה היתה לקצץ כמיליארד ש"ח בכבישים להתנחלויות, אך גם לאחר הקיצוץ, עדיין נשארים קרוב ל-3 מיליארד ש"ח לכבישים בהתנחלויות, שמהווים כ-20% מתקציב הכבישים של ישראל. יש לציין כי בסופו של דבר אישרה הממשלה סכום כולל לקיצוץ בכבישים בלי פירוט אילו כבישים יקוצצו.

פיתוח וקידום כבישים

3,000,000,000

הקצאה של כ-3 מיליארד לכבישים בהתנחלויות, שמהווים כ-20% מההשקעה הממשלתית בכבישים.

שלום עכשיו

כביש עוקף
חווארה

עבודות
שיקוע
קלנדיה

נספח א': רשימת המאחזים שעברו שלב להכשרתם בשנת 2023:

שם המאחז	שלב
אביגיל	החלטת ממשלה על הקמת התנחלות עצמאית. באוגוסט הוצא צו קביעת תחום שיפוט.
בית חוגלה	החלטת ממשלה על הקמת התנחלות עצמאית
גבעת הרואה	החלטת ממשלה על הקמת התנחלות עצמאית (יחד עם גבעת הראל)
גבעת הראל	החלטת ממשלה על הקמת התנחלות עצמאית (יחד עם גבעת הרואה)
גבעת ארנון (גבעה 777)	החלטת ממשלה על הקמת התנחלות עצמאית
מצפה יהודה (קידר מזרח)	החלטת ממשלה על הקמת התנחלות עצמאית
מלאכי השלום	החלטת ממשלה על הקמת התנחלות עצמאית
עשהאל	החלטת ממשלה על הקמת התנחלות עצמאית. באוגוסט הוצא צו קביעת תחום שיפוט.
שדה בועז	החלטת ממשלה על הקמת התנחלות עצמאית
שחרית	החלטת ממשלה על הקמת התנחלות עצמאית
מבואות יריחו	תכנית להכשרת המאחז כהתנחלות עצמאית פורסמה למתן תוקף.
נופי נחמיה	תכנית להכשרת המאחז כ"שכונה של ההתנחלות רחלים אושרה להפקדה.
פני קדם	תכנית להכשרת המאחז כ"שכונה" של ההתנחלות מיצד אושרה להפקדה.
זית רענן	תכנית להכשרת המאחז כ"שכונה" של ההתנחלות טלמון אושרה להפקדה.
נתיב האבות	תכנית להכשרת המאחז כ"שכונה" של התנחלות אלעזר אושרה להפקדה.

נספח ב': עיקר ההתפתחויות בכבישים בשנת 2023:

- [נפתח לתנועה כביש עוקף חווארה](#) – למרות הטענה שמדובר בצורך בטחוני, מתנחלים רבים נמנעים מלנסוע בעוקף וממשיכים לנסוע בתוך הכפר חווארה כדי לתבוע ריבונות ושליטה בכפר.
- יצא [צו תפיסה צבאי ל-216 דונם](#) לצורך סלילת כביש עוקף פונדוק.
- העבודות על [שיקוע קלנדיה](#) קרובות לסיומן.
- החלו העבודות על הרחבת כביש 437 בין חיזמה להתנחלות אדם, ונמשכו העבודות על [הכפלת כביש המנהרות](#) ועל כבישים נוספים.
- באפריל 2023 הודיע המינהל האזרחי על ביצוע עבודות בדיקה לקראת סלילת "[כביש הריבונות](#)" בין אלעזריה לא-זעיים.
- מועצת התכנון העליונה אישרה תכניות לכבישים הבאים:
  - כביש 367 עוקף ג'בע, מהקו הירוק דרך ההתנחלות גבעות לכפר עציון (תכנית מס' 941/3 – אושר מתן תוקף).
  - [כביש ביתר עילית-גבעות](#) – תכנית מס' 840 אושרה עקרונית למתן תוקף אך בשל התנגדות [ארגון "במקום"](#) שהצביע על פגמים באופן אישור התכנית, הוחלט לאפשר לציבור להגיש התנגדויות במשך 30 יום נוספים.
  - [כביש 45 בין מגרון לקלנדיה](#) (כביש המחצבות) – תכנית מס' 926/1 – אושר מתן תוקף.
  - שדרוג והרחבה של כביש 55 – תכניות 927/6 ו-927/7 אושרו להפקדה, והן נועדו לאשר הרחבה ושדרוג של קטעים נרחבים בכביש מכיוון אלפי מנשה לקדומים.
  - אושרו היתרי בניה לבניית שיקוע מתחת צומת השיירות (הכניסה הצפונית לאפרת) ולשדרוג עיקול הברך בכניסה הצפונית לאפרת. אושר גם היתר בניה לבניית החיבור של מנהרת כביש הטבעת המזרחי המתוכננת ממזרח ירושלים לאזור א-זעיים, וכן היתר בניה לבניית כביש רמפה נוסף למעלה אדומים.